

VERKIEZINGSPROGRAMMA 2018-2022

GROENLINKS

ZEIST

INLEIDING

In dit verkiezingsprogramma geeft GroenLinks aan waarop ze in de komende periode wil inzetten. Ambitie daarbij is ook om terug te keren in het college. Dat betekent dat we nóg meer steun van de kiezer nodig hebben bij de verkiezingen. Wij zetten in op 5 zetels in de gemeenteraad op basis van onderstaand programma.

In de periode 2006 -2014 maakte GroenLinks deel uit van het college van B&W van Zeist. Dat hebben we niet slecht gedaan; de kiezer beloonde ons immers met onze hoogste verkiezingsuitslag ooit. In 2014 kwam GroenLinks desondanks in de oppositie terecht.

GroenLinks heeft de afgelopen vier jaar in de oppositie het beleid van het college kritisch gevolgd. Een flink deel van de agenda van het huidige college gaf uitvoering aan beleid dat in de periode daarvoor -dus toen met GroenLinks- al was ingezet. Voorbeelden hiervan zijn het bomenfonds ter vervanging van de laanbomen, de verbetering van het armoedebeleid, het duurzaamheids- en klimaatbeleid en het veiliger maken van de schoolroutes.

Maar als het aan GroenLinks had gelegen was een aantal zaken veel voortvarender aangepakt. De investeringen op het vlak van duurzaamheid mogen groter, de toegankelijkheid van voorzieningen voor iedereen kan beter en de maatschappelijke kloof in de samenleving moet gedicht.

Verandering is noodzakelijk. Met name het klimaat- en energieprobleem vraagt om een doortastend beleid van de overheid. Domweg omdat we ons niet kunnen veroorloven om nog langer te wachten met écht doorpakken. Het roer moet rigoures om willen we onze planeet nog leefbaar houden voor onze kinderen en toekomstige generaties.

Ons verkiezingsprogramma kent de volgende kernpunten:

- Niet bouwen in het groen. Alleen duurzaam en klimaatneutraal bouwen;
- Minder bureaucratie, maar wél goede regels om kwetsbare mensen, natuur, landschap en cultureel erfgoed te beschermen;
- Iedereen heeft de mogelijkheid mee te doen en zich te ontwikkelen;
- Solidariteit en bestrijding van de maatschappelijke tweedeling;
- Groene economie, goed voor klimaat, milieu én werkgelegenheid;
- Klimaat: het roer moet rigoures om;
- Vluchtelingen zijn welkom in Zeist en kunnen vanaf dag 1 meedoen;
- Meer ruimte voor fietsers en voetgangers en verbetering van het openbaar vervoer.

INHOUD

INLEIDING	2
1. ZORG VOOR OMGEVING	4
WONEN	4
VERKEER EN VERVOER	5
TOEGANG TOT VERVOER, GEBOUWEN, VOORZIENINGEN EN INFORMATIE	6
ELEKTRISCH RIJDEN	6
RUIMTELIJKE ORDENING	7
HART VAN DE HEUVELRUG	7
RUIMTE VOOR BOUWEN	7
CENTRUM ZEIST	7
BOMENFONDS	7
NATUURNETWERK UITBREIDEN EN VERSTERKEN	8
DIEREN EN DIERENWELZIJN	8
OPENBARE RUIMTE	9
NA HET LEVEN	9
FINANCIËN	10
2. ZORG VOOR MENSEN	11
TWEEDELING	11
REGELARME BIJSTAND	12
DICHTER BIJ DE ARBEIDSMARKT	13
ZORG IN DE WIJK	14
PASSENDE ZORG	14
TOEGANG TOT SPORT, CULTUUR EN INFORMATIE	15
WMO	15
MANTELZORG	16
FAIRTRADE GEMEENTE	16
KUNST EN CULTUUR	16
JONGEREN EN JEUGDZORG	17
ONDERWIJS	19
3. TOLERANTE SAMENLEVING EN DEMOCRATIE	22
DISCRIMINATIE	22
VN-VERDRAG	22
RESPECT EN TOLERANTIE	23
EMANCIPATIE	23
VLUCHTELINGEN EN NIEUWE NEDERLANDERS	23
DEMOCRATIE EN BURGERPARTICIPATIE	24
DOE-DEMOCRATIE	24
4. DUURZAAMHEID EN ECONOMIE	26
HET KOMPAS OP WEG NAAR EEN DUURZAME GEMEENTE	26
LUCHTKWALITEIT	26
GROENE ECONOMIE	27
BIODIVERSITEIT	27
ENERGIE EN KLIMAAT	27
CIRCULAIRE ECONOMIE	29
WATERHUISHOUDING	29
STADSLANDBOUW	29
VERANTWOORDING	31

1. ZORG VOOR OMGEVING

Wonen

Zeist is een fijne plaats om te wonen: er is een goed voorzieningenniveau en Zeist ligt midden in het groen. Niet voor niets is Zeist gewild als woonplaats. GroenLinks vindt dat iedereen de kans moet hebben om te wonen in Zeist. In de afgelopen jaren is het rijksbeleid met betrekking tot wonen sterk gewijzigd. Voor een aantal groepen is het daardoor lastiger geworden om passende woonruimte te krijgen. Het aantal eengezinswoningen in de sociale huursector is – mede door het duurder maken en verkopen van dit soort woningen door corporaties – sterk afgenomen.

GroenLinks wil dat het ook voor (flat-) bewoners in de sociale huursector mogelijk blijft om op enig moment te kunnen verhuizen naar een eengezinswoning. Dat is nu nauwelijks mogelijk en de wachttijden zijn erg lang. GroenLinks wil daarom dat er meer sociale huurwoningen gebouwd worden en wil een stop op de verkoop van sociale huurwoningen door de corporaties. GroenLinks wil dat eengezinswoningen betaalbaar zijn voor mensen met een laag inkomen. Huren die te hoog zijn (geworden) bijvoorbeeld door werkeloosheid worden passend gemaakt, zodat mensen niet gedwongen worden te verhuizen.

Een ander probleem is het tekort aan huurwoningen voor mensen met een inkomen tussen de € 35.000 en € 50.000. Deze mensen kunnen niet terecht in de sociale woningbouw en zijn vaak niet in staat om te kopen, mede door het hoge prijspeil van woningen in Zeist. GroenLinks wil dat er ook voor deze groep voldoende woningen komen.

Er is in de afgelopen jaren een eerste aanzet gedaan tot verduurzaming van het woningbestand in Zeist. Veel particulieren hebben daarin geïnvesteerd. Ook voor mensen in de sociale huursector is het van belang dat hun woning duurzamer wordt en hun energielasten omlaag kunnen. De afspraken met de corporaties hierover mogen een stuk scherper en concreter. Wat GroenLinks betreft worden er alleen nog maar energieneutrale woningen en bedrijfspanden gebouwd.

De groene omgeving is een zegen, maar het maakt bouwen van woningen lastiger dan in veel andere plaatsen. GroenLinks vindt dat het groen niet verder aangetast mag worden door uitbreiding van de bebouwde kommen. Dat betekent alleen binnen de bebouwde kom bouwen (inbreiden of verdichten) of bouwen op de bestaande bouwvlakken van instellingsterreinen en dergelijke. Bij nieuwbouw is het belangrijk dat rekening wordt gehouden met de bestaande natuurwaarden (natuurinclusief ontwerpen).

Een consequentie van inbreiding kan zijn het gedeeltelijk stapelen van woningen en het intensiever bebouwen van vrijkomende grondstukken. Dat dit goed kan met behoud van een mooie en groene omgeving maakt de herontwikkeling in Kerckebosch duidelijk. Dit werd hiervoor bekroond met de Falco Award: Zeist mag zich een jaar lang de beste openbare ruimte van Nederland noemen.

Ook kunnen bestaande kantoorpanden en bedrijfsruimten omgebouwd worden tot woonruimte. Een goed voorbeeld hiervan is de oude publiekshal tegenover het gemeentehuis. Het bouwen van bedrijfspanden van slechts één etage (zoals bouwmarkten, supermarkten en showrooms) is niet meer van deze tijd. Daar is de ruimte in Zeist gewoon te schaars voor.

Begin 2017 heeft de gemeenteraad besloten om de bouwopgave voor sociale huurwoningen te versnellen en in vijf jaar tijd voor 2500 mensen een (eventueel tijdelijke) woonplek te realiseren. Het gaat daarbij om statushouders, mensen die in een instelling wonen, maar ook om de "gewone" woningzoekende. We willen namelijk geen verdringing op de huizenmarkt. Voor GroenLinks is het een voorwaarde dat deze versnelling plaatsvindt binnen de bestaande bebouwde kom en dat er geen extra woningen in het buitengebied worden gebouwd.

Verkeer en vervoer

Er wordt veel gewerkt aan de bereikbaarheid van Zeist. De werkzaamheden voor de ondertunneling bij Driebergen-Zeist zijn gestart. Station Driebergen-Zeist is een belangrijke schakel in de bereikbaarheid van Utrecht, Arnhem en Ede-Wageningen. De aansluiting van trein met de bus en de fiets moet optimaal benut worden. Dit betekent excellente fietsvoorzieningen, goede parkeervoorzieningen en goede aansluitingen van de bussen op de treinen. GroenLinks pleit ook voor het behoud van Driebergen-Zeist als een intercity station.

GroenLinks heeft altijd gepleit voor een autovrije Slotlaan en doet dat nog steeds. Als enkel nog de bus over de Slotlaan rijdt is de bereikbaarheid geborgd. Daarbij willen we er voor waken dat het verkeer zich verplaatst naar de omliggende woonstraten. Het centrum moet weliswaar met de auto goed bereikbaar blijven, maar daarvoor is het niet nodig dat de automobilist er dwars doorheen kan rijden. Een goede aanduiding en verwijzing buiten het centrum zijn dan belangrijk.

Zeist had ooit de ambitie om in de top-10 plaatsen van Nederland voor fietsers te komen. Dat is nog lang niet bereikt. Het onderhoud aan fietspaden laat nog te wensen over en een aantal verbindingen behoeft verbetering. Bij de meeste bushaltes zijn nu fietsstalplaatsen. Gezien het succes hiervan moeten deze plekken uitgebreid worden en het liefst overdekt, zodat een dure fiets niet aan weer en wind is overgeleverd.

Bedrijven die zich in Zeist willen vestigen moeten een goed vervoersmanagementplan overleggen vóór ze zich kunnen vestigen. De gemeente moet hierover met bestaande bedrijven in gesprek gaan. De wegen in en uit Zeist staan in de spits nog steeds veel vast. Ook als de ondertunneling van het spoor bij station Driebergen-Zeist is gerealiseerd en de doorstroming is verbeterd, is het voor de luchtkwaliteit veel beter als mensen met het openbaar vervoer naar hun werk komen. GroenLinks wil verbetering van de interlokale fietsroutes, onder andere die naar de Uithof, maar géén nieuw fietspad door de Lage Grond. Daarvoor is dit stuk buitengebied te kwetsbaar. Daarnaast zou een nieuw fietspad maar voor een beperkt aantal mensen een beduidend snellere route opleveren.

GroenLinks is een voorstander van het doortrekken van de tram van de Uithof naar Zeist, mits dit goed ingepast kan worden (bijvoorbeeld langs de Biltsestraatweg - Utrechtseweg). Onderzocht moet worden of verder doortrekken naar Vollenhoven of Zeist-West kansrijk is. Een route door Zeist naar Driebergen-Zeist lijkt niet realistisch met de beschikbare ruimte.

Een tramverbinding heeft ook het voordeel, ten opzichte van de bus, dat mensen met een scootmobiel met het openbaar vervoer zouden kunnen reizen indien de trams daarvoor aangepast zijn.

Toegang tot vervoer, gebouwen, voorzieningen en informatie

Er moet meer aandacht komen voor de toegankelijkheid voor mensen met een lichamelijke en/of zintuiglijke beperking. Vaak is de inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte daar slecht op berekend. Oversteekplaatsen zijn soms door obstakels moeilijk te bereiken en niet veilig ingericht. Met name bij openbare gebouwen moet dat in orde zijn.

Ook openbaar vervoer is vaak slecht berekend op mensen met een lichamelijke en/of zintuiglijke beperking. Haltes moeten goed vindbaar en betreedbaar zijn evenals de voertuigen. Het laatste geldt ook voor vormen van WMO-vervoer. Het gaat hierbij om de toegankelijkheid van Zeist voor een grote groep mensen.

GroenLinks wil dat informatievoorziening goed toegankelijk en begrijpelijk is voor iedereen. Dat onderwijs, sport, werk en cultuur toegankelijk zijn. Bedenk dat goed toegankelijke voorzieningen niet alleen voor mensen met een beperking, maar voor iedereen prettiger zijn. Openbare gebouwen en openbare ruimte moeten toegankelijk, veilig en schoon zijn, zonder obstakels.

Toegankelijkheid dient als norm te gelden en niet als iets bijzonders. Mensen met een beperking moeten in staat worden gesteld hun leven zo zelfstandig mogelijk in te richten. De gemeente geeft het goede voorbeeld door alle medewerkers te trainen alert te zijn op toegankelijkheid.

Elektrisch rijden

GroenLinks is een voorstander van elektrisch rijden aangezien dit goed is voor de luchtkwaliteit (minder fijnstof) en bijdraagt aan het terugdringen van CO₂-uitstoot. Optimaal hierbij is de situatie waarbij lokaal opgewekte groene energie gebruikt wordt en er voldoende laadpalen zijn voor fietsen, openbaar vervoer en auto's.

Wij stimuleren het gebruik van milieuvriendelijke auto's. Zeist beschikt daarom over vier jaar over een netwerk van elektrische auto-oplaadpunten. De daar gebruikte elektriciteit is uiteraard opgewekt met zon- of windenergie. Het gehele gemeentelijke wagenpark (vuilniswagens, milieubeheer, auto's voor het college van B&W, veegwagens et cetera) gaat over op elektrisch rijden. Dit wagenpark doet tevens dienst als reservoir voor de stroom die opgewekt is met gemeentelijke zonnepanelen. Hierbij wordt het overschot aan door zonnepanelen opgewekte stroom opgeslagen in de batterijen van de voertuigen die op dat moment aan een oplaadpunt hangen.

Ook is GroenLinks voorstander van de (elektrische) fiets als vervanger van de auto. We willen dat dit gestimuleerd wordt middels (openbare) laadpalen voor elektrische fietsen. Wij geven voorrang aan schoon vervoer: de fiets, de voetganger en elektrisch openbaar vervoer. We moedigen het 'autodelen' aan door het aantal parkeerplaatsen voor deelauto's uit te breiden. Met voorrang voor elektrische auto's, in combinatie met een elektrisch oplaadpunt.

GroenLinks wil bedrijven met een koeriersdienst stimuleren om over te stappen op elektrische voertuigen.

Ruimtelijke ordening

Natuurinclusief ontwerpen, waarbij bestaande natuurwaarden en potentiële natuurwaarden als uitgangspunt gelden, zou voor GroenLinks het uitgangspunt moeten zijn bij elk plan op het gebied van ruimtelijke ordening.

Hart van de Heuvelrug

Zeist maakt deel uit van Hart van de Heuvelrug: een uitruilprogramma tussen “rode” en “groene” gebieden. Het doel hiervan is de groene gebieden te versterken en aaneen te sluiten en daarbij de rode gebieden als financiële drager te laten zijn. GroenLinks heeft altijd kritisch tegenover dit programma gestaan, want deze wijze van uitruil heeft ook zijn nadelen. Inmiddels maakt ook de voormalige Vliegbasis Soesterberg deel uit van het programma. GroenLinks zal er sterk op toezien dat de natuurwaarden daar niet worden aangetast door eventuele woningbouw. Desnoods voeren we (een deel van) het bouwprogramma niet uit en nemen we daarvoor de financiële consequenties.

Ruimte voor bouwen

GroenLinks kiest ervoor om de bouw van nieuwe woningen alleen maar toe te staan binnen de bestaande bebouwde kom. Dat heeft als logische consequentie dat er compact(er) gebouwd zal moeten worden en ook hoger op plaatsen waar dat kan en past. In de nieuwe wijk Kerckebosch is te zien dat dit goed ingepast kan worden in een groene omgeving. Niet voor niets heeft de herinrichting van deze wijk een nationale prijs gewonnen.

Centrum Zeist

Nu de economie weer aantrekt, krijgt de detailhandel een beetje lucht. Maar de structurele tendens van winkelen op straat naar online winkelen zet onverminderd door. Dat betekent aanhoudende leegstand op allerlei plaatsen in het centrum van Zeist. Dit geeft een troosteloze indruk en is niet goed voor het economisch klimaat. Bovendien kunnen leegstaande panden uitstekend worden ingezet om de woningnood te verlichten. GroenLinks wil met alle partijen in het centrum werken aan een compact en toekomstbestendig winkelgebied.

Bomenfonds

Een GroenLinks-wethouder heeft destijds de aanzet gegeven tot het instellen van een bomenfonds ter vervanging van de laanbomen als deze aan het eind van hun levensduur zijn. Daar was namelijk niet in voorzien. Inmiddels is dit fonds groeiende, maar wat GroenLinks betreft mag daar nog een tandje bij. Bij vervanging of aanleg van nieuw groen moet worden gekozen voor inheemse soorten die de aanwezige natuurwaarden versterken. Wij willen het groenbeheer afstemmen op de aanwezige natuurwaarden. Ook de partners en uitvoerders moeten daarvan doordrongen zijn.

Natuurnetwerk uitbreiden en versterken

Zeist is omgeven door waardevolle EHS (Ecologische Hoofdstructuur)-gebieden¹. Deze dienen gerespecteerd en verder versterkt te worden. Rond (en deels door) Zeist liggen ook een paar belangrijke ecologische verbindingroutes. Daar geldt hetzelfde voor: natuur niet als sluitpost, maar als uitgangswaarde.

GroenLinks heeft zich verzet tegen het faciliteren van een kanoroute door het kwetsbare natuurgebied tussen Zeist en de Kromme Rijn. Juist in dit gebied bevindt zich een aantal rustgebieden voor het (ree-)wild die we niet willen verstoren. Varen kan prima in de buurt op de Kromme Rijn en wellicht straks op de Slotvijver.

Dieren en dierenwelzijn

GroenLinks is tegen intensieve veehouderij en wil daarom geen megastallen en pels-farms op het grondgebied van Zeist. Daarnaast is goede handhaving op het gebied van dierenwelzijn belangrijk. Dierenmishandeling moet vroeg gesignaleerd en stevig aangepakt worden. De beroepsvereniging van dierenartsen heeft daartoe de nieuwe meldcode dierenmishandeling in het leven geroepen. GroenLinks wil dat er goede afspraken gemaakt worden tussen de gemeente en de dierenartsen. Vroege signalering is mede belangrijk omdat er een relatie bestaat tussen dierenmishandeling en andere vormen van huiselijk geweld.

Gelukkig mogen er inmiddels geen wilde dieren meer optreden in circussen. Het liefst ziet GroenLinks helemaal geen dieren in circussen, maar landelijke regelgeving zit verdere beperking in de weg. GroenLinks wil dat bij circussen met meereizende dieren het dierenwelzijn goed wordt gecontroleerd, ook door de gemeente.

Kinderboerderij de Brink en de Boswerf zijn plekken die uitermate geschikt zijn om kinderen - en hun ouders- bewust te maken van dierenwelzijn en duurzaamheid van voedsel. Daarnaast zijn het Zeister Dierentehuis en de Ezelsociëteit, maar ook het in Zeist gevestigde Wereldnatuurfonds en de Vogelbescherming, waardevolle instellingen die een belangrijke rol spelen op het vlak van opvang, herplaatsing en diereneducatie. Die mogelijkheden moeten nog veel meer benut en zo nodig uitgebreid worden.

In de afgelopen jaren is in de regio een aantal belangrijke ecoducten aangelegd, onder andere om het dieren mogelijk te maken zich door verschillende natuurgebieden te verplaatsen. Zo wordt ook de komst van het edelhert naar de Heuvelrug mogelijk gemaakt en wat GroenLinks betreft is ook het wilde zwijn van harte welkom. Tal van belangrijke ecologische verbindingen staan echter onder zware druk, door plannen voor wegen, bebouwing en andere ontwikkelingen. GroenLinks wil dat de ecologische verbindingen juist verder versterkt worden, onder andere door niet verder te bouwen buiten de bebouwde kom, natuurinclusief te ontwerpen en te zorgen voor faunavriendelijke oevers van onze waterlopen.

De natuur is voor de mens een belangrijke ontspanningsplaats. Dat wil echter niet zeggen dat het onbeperkt toegankelijk moet zijn voor de mens. Sommige gebieden zullen mens- en/of hondenvrij moeten zijn, om zo de natuur en met name de fauna ook een veilige en rustige

---

¹ Inmiddels is deze term overigens vervangen door NNN (NatuurNetwerk Nederland).

plaats te geven. Dit geldt voor sommige gebieden in het broed- en kraamseizoen en voor een aantal gebieden permanent.

Bij bouwen moet men rekening houden met het aanbrengen van (overwinter-)plaatsen voor vleermuizen. Deze plaatsen zijn sterk afgenomen door de moderne huizenbouw, maar kunnen vaak heel eenvoudig gecreëerd worden bij nieuwbouw. Ook moeten de mogelijkheden voor nest- en broedgelegenheid in de stedelijke omgeving verbeterd worden.

De gemeente heeft sinds een paar jaar een bijenbeleid. Dat is nodig ook, want zonder bijen geen leven. Een deel van de openbare ruimte is inmiddels bijvriendelijk ingericht. Bewoners moeten beter worden voorgelicht over het belang van bijen en andere dieren voor een goed natuurlijk evenwicht.

De opvang van zwerfdieren is bemoeilijkt doordat de gefuseerde regionale dierenbescherming geen eigen dierenambulance heeft. Een dierenrijke gemeente als Zeist heeft een dierenambulance nodig, gerund door vrijwilligers. De gemeente heeft een in de wet vastgelegde verantwoordelijkheid voor vervoer, opvang en zorg van inheemse diersoorten en zou hier een voortrekkersrol in moeten vervullen.

In de gemeente Zeist zijn in verhouding veel paarden en pony's. In het wild leggen deze diersoorten dagelijks grote afstanden af, maar veel paarden in de menselijke omgeving komen daar onvoldoende aan toe. Indien paardeneigenaren en maneges hun dieren meer willen laten bewegen, dan ziet GroenLinks mogelijkheden voor win-win-situaties door andere groepen dan nu in contact te brengen met paarden.

De laatste gemeentelijke notitie over dierenwelzijn dateert van 2011. GroenLinks wil dat gekeken wordt hoe het staat met de aanbevelingen van destijds en wil bezien of het niet hoog tijd is voor een gemeentelijk visie op dierenwelzijn, met daarbij een uitvoeringsagenda en daaruit voortvloeiende verordeningen.

Openbare ruimte

Het centrum van Zeist is flink op de schop gegaan. Het Marktpllein en de Slotlaan zijn volledig nieuw ingericht. Tegelijkertijd is er een flink achterstallig onderhoud op een aantal andere plaatsen in Zeist. Op sommige plaatsen zijn de stoepen vergrast en vertonen wegen en fietspaden flinke gaten en andere gebreken. Op andere plaatsen belemmert overhangend openbaar groen de doorgang voor mensen met een rolstoel, rollator of kinderwagen. De trottoirs in Zeist-West verkeren in een slechte staat. In een aantal boomrijke lanen zijn de putten chronisch verstopt. Een van de bijkomstigheden van een groene gemeente is dat er blad- en wortelproblemen kunnen ontstaan in wegen en riolen. Daar moet meer en structureel onderhoud plaatsvinden. Ecologisch beheer en zorgvuldig maaien versterken de biodiversiteit. Ecologisch beheer vraagt wel om vaker schoffelen en wieden van onkruid in buurten waar het snel groeit, zoals in Zeist-West.

Na het leven

GroenLinks is trots op de mooie gemeentelijke begraafplaats. Veel Zeistenaren vinden daar hun laatste rustplaats. In de komende tijd zal op de begraafplaats een kleinschalig crematorium komen. GroenLinks is daar een groot voorstander van: dit maakt het mogelijk

om het begraven in Zeist betaalbaar te houden en mensen die kiezen voor cremeren kunnen dit “dicht bij huis” laten plaatsvinden.

Ook wil GroenLinks graag dat islamitisch begraven mogelijk wordt op de begraafplaats. Steeds meer moslims kiezen ervoor na hun dood in Nederland begraven te worden. Daarbij wordt het punt van eeuwigdurende rust minder belangrijk. Richting Mekka gesitueerde graven kunnen vrij makkelijk gereserveerd worden voor islamitische Zeistenaren.

GroenLinks wil ook graag een natuurbegraafplaats in Zeist. Steeds meer mensen kiezen voor deze vorm van begraven worden, waarbij je als het ware na je dood opgenomen wordt in de natuurlijke kringloop. In de komende tijd worden de mogelijkheden in de nabijheid van de bestaande begraafplaats onderzocht.

Financiën

Zeist is al jarenlang de financieel sterkste gemeente van de provincie en de reserves (het weerstandsvermogen) liggen ver boven het landelijk gemiddelde. GroenLinks is voor een goed financieel beleid (het gaat immers om gemeenschapsgeld) maar Zeist hoeft niet altijd het braafste jongetje van de klas te zijn. Daarom hoeft het nog verder omhoog brengen van het weerstandsvermogen geen doel op zich te zijn. Zeist staat er financieel goed voor en het geld dat overblijft, kan beter gebruikt worden voor noodzakelijke investeringen in kansen voor mensen, duurzaamheid en verbetering van voorzieningen en infrastructuur.

In de afgelopen jaren is de onroerendezaakbelasting (OZB) in Zeist verlaagd. Dit terwijl Zeist al een lage belastingdruk had ten opzichte van andere gemeenten. Het financiële effect van deze verlaging is per huishouden maar heel beperkt en geldt voor een kleine groep inwoners. Mede hierom was GroenLinks tegen deze verlaging. Bij elkaar gaat het om enige tonnen per jaar, waar maatschappelijk wenselijke zaken door gefinancierd hadden kunnen worden. Bijvoorbeeld een versnelling van het duurzaamheidsprogramma, een eerdere aanpassing van het minimabeleid en het aanpakken van achterstallig onderhoud van wegen, fietspaden en groen.

In de komende periode wil GroenLinks onderzoeken of het mogelijk is om deze verlaging terug te draaien en weer op het oude niveau te brengen. Er zijn genoeg zaken die nog om geld vragen. Zo gaat de zittende coalitie er blijkbaar van uit dat de operatie om Zeist in 2030 klimaatneutraal te maken geen extra geld kost. GroenLinks gelooft dat niet: het zal nog een hele opgave worden om dat voor elkaar te krijgen, óók financieel.

2. ZORG VOOR MENSEN

GroenLinks vindt dat iedereen mee moet kunnen doen, ongeacht inkomen of achtergrond. Mensen die pech hebben en even niet mee kunnen komen moet je niet laten vallen maar er bovenop helpen. GroenLinks wil een lokale overheid die gelijke kansen biedt op werk, onderwijs, sport, cultuur en zorg. Bewoners en cliëntenorganisaties worden actief betrokken bij het ontwikkelen en uitvoeren van het beleid rond zorg, welzijn en wonen. We geven hen zelf meer regie.

Gelukkige mensen zijn gezonder, actiever en hebben oog voor anderen. Geluk is niet alleen meer welvaart maar ook vrijheid om je leven te leiden zoals je dat zelf wilt. GroenLinks wil dat de gemeente Zeist geluk opneemt als doelstelling, gemiddeld een 8 haalt en dat niet meer dan 5% van de inwoners lager dan een 5 heeft. GroenLinks hecht sterk aan het principe van eigen regie voor mensen. Het gedachtegoed van Positieve Gezondheid, waarbij niet alleen de bestrijding van ziekte centraal staat maar ook gezond leven en de mate waarin mensen in staat zijn om levensuitdagingen aan te kunnen, past daar perfect bij.

GroenLinks wil zorg die aansluit bij de vraag en die de kwaliteit van het leven verbetert. Iemand met een dringende hulpvraag moet direct geholpen kunnen worden. Er moet voorkomen worden dat mensen in allerlei bureaucratische processen terecht komen en niet de hulp krijgen die ze nodig hebben. Er moet veel veranderen om betere en meer bereikbare zorg te kunnen creëren. Daarom is er een innovatieagenda en -strategie nodig.

Een aantal successen van GroenLinks om de zorg te verbeteren in de afgelopen raadsperiode zijn:

- Ook mensen met een inkomen van 130% van het minimuminkomen hebben nu recht op de collectieve aanvullende zorgverzekering.
- Mensen die willen weten wat het effect is van alle inkomensafhankelijke regelingen op hun inkomen kunnen dit laten checken bij Sociaal Raadslieden.
- Motie eigen bijdrage: er komt een onderzoek naar stapelingseffecten van de eigen bijdrage waardoor mensen in de problemen komen.

Tweedeling

De tweedeling tussen laag- en hoogopgeleide Nederlanders krijgt steeds meer een structureel karakter. Hoogopgeleiden leven langer en zijn gezonder, hun kinderen halen vaker een diploma in het hoger onderwijs dan kinderen van laagopgeleide ouders (bij een vergelijkbare intelligentie) en hebben meer zekerheid op arbeid. Op de woningmarkt vallen mensen met een middeninkomen tussen het wal en het schip, kopen of huren is te duur en ze komen niet in aanmerking voor huursubsidie. De ongelijkheid stijgt al decennia en de lasten voor de minima zijn de afgelopen jaren fors verder gestegen.

GroenLinks wil dat de effecten van de tweedeling bestreden worden door mensen met een lager inkomen of opleiding kansen te bieden. GroenLinks kiest voor een passend woningaanbod en ruimhartige inkomensondersteuning, zodat mensen met een

minimumuitkering of werkende armen zich niet uitgesloten voelen en hun kinderen gewoon mee kunnen doen aan sportieve en culturele activiteiten. In Zeist mogen mensen niet de dupe worden van te veel bezuinigingen bovenop elkaar (stapeling).

Armoedebestrijding is het fundament van een goed en geslaagd sociaal beleid. Geldzorgen maken mensen ziek. Pas wanneer schulden en geldzorgen opgelost zijn, kunnen mensen de concentratie opbrengen om te re-integreren en een zorgtraject succesvol te doorlopen. Daarom moeten minimaregelingen toegankelijk en ruimhartig zijn. Minimaregelingen kunnen met een enkelvoudige procedure worden aangevraagd en zo mogelijk automatisch worden verstrekt. Er komt één aanvraagformulier voor alle regelingen: een "snel-loket". Het niet gebruiken van minimaregelingen willen we tegengaan. Mensen worden indien nodig geholpen bij het aanvragen van allerlei voorzieningen, toeslagen en regelingen. Een huishouden met meerdere problemen krijgt één verantwoordelijke hulpverlener.

Regelarme bijstand

Een minimum bestaanszekerheid is nodig om verder te komen door bijvoorbeeld eerst te zorgen dat geldproblemen onder controle zijn. GroenLinks vindt dat hier geen tegenprestaties bij horen. Het heeft pas zin om vanuit een stabiele situatie betaald werk te zoeken. Onder aan de streep moet je meer overhouden als je uit de bijstand naar werk gaat.

Cliënten krijgen één aanspreekpunt bij de sociale dienst: een eigen coach die zorgt voor 'dienstverlening op maat'. GroenLinks wil geen onnodige bureaucratie voor uitkeringsgerechtigden en dus ook minder controlelast voor ambtenaren van de sociale dienst.

Medewerkers van de sociale dienst (en ook van het sociale wijkteam) beoordelen aanvragen voor een uitkering niet alleen op basis van wettelijke richtlijnen, maar krijgen de ruimte binnen de bijzondere bijstand om rekening te houden met de specifieke situatie van de cliënt.

Schulden zijn soms een obstakel die alle verdere hulp in de weg staat. Het gebeurt regelmatig dat bepaalde groepen mensen niet worden toegelaten tot schuldhulpverlening en dat hun toch al problematische schulden nog verder oplopen. Dit gaat dan bijvoorbeeld om jongeren, ondernemers en mensen met niet-saneerbare boetes. GroenLinks wil dat schuldhulpverlening voor iedereen toegankelijk is en dus moet voor ieder specifiek geval gekeken worden hoe iemand toch kan worden toegelaten.

Ook de hoogte van de huur en het scheefwonen zijn voor groepen Zeistenaren een grote zorg en de reden dat er schulden ontstaan. GroenLinks heeft voor een goede en degelijke bestaanszekerheid gepleit: huur, gas, water en elektriciteit en de zorgverzekering zijn basisvoorzieningen waar iemand geen schuld door mag opbouwen. GroenLinks vindt dat hier maatwerk en compensatie gegeven moet worden.

Ook wil GroenLinks dat er met woningcorporaties in gesprek gegaan wordt en de huren verlaagd worden waar deze schulden en problemen veroorzaken voor mensen.

GroenLinks heeft een motie ingediend voor een regelarme bijstand. Die is aangenomen. Zeist is aangesloten bij een pilot in Utrecht per mei 2017. De pilot wordt bij het schrijven van dit

programma nog niet uitgevoerd want het Rijk moet hiervoor nog toestemming geven. Zodra de pilot is afgerond wil GroenLinks verder met de uitkomsten.

Dichter bij de arbeidsmarkt

GroenLinks wil dat zoveel mogelijk mensen een passende plek vinden op de arbeidsmarkt want werk betekent zelfstandigheid en is goed voor het gevoel van eigenwaarde. Maar dit is niet voor iedereen even vanzelfsprekend. GroenLinks wil dat de gemeente deze mensen op weg helpt.

Voor mensen die (nog) geen kans maken op betaald werk, zoekt de gemeente naar alternatieven: scholing, participatiebanen, seniorenbanen, leerwerkplekken, stageplaatsen of vrijwilligerswerk. Met iedere werkzoekende bespreken we een op maat gemaakt leerwerktraject: een combinatie van opleiding en werkervaring.

Mensen die (nog) niet toe zijn aan re-integratie op de arbeidsmarkt, krijgen werkactiviteiten in buurten, onderwijs, zorg, welzijn, sport en openbare ruimte. De BIGA geeft hier uitvoering aan. Deze werkactiviteiten zijn tegen het minimumloon en met normale secundaire arbeidsvoorwaarden, zoals pensioenopbouw. Deze activiteiten sluiten aan bij de ambities en mogelijkheden van de werkzoekende. De Regionale Sociale Dienst (RSD) werkt nauw samen met de BIGA en andere sociale werkvoorzieningen in Zeist zoals de Kringloopwinkel. Beschutte sociale werkplaatsen zijn voor sommigen de enige veilige manier van werken. Voor hen blijft die mogelijkheid bestaan.

Vrijwilligerswerk is vaak een opstapje naar een echte baan maar organisaties die met vrijwilligers werken zijn vaak niet toegerust om mensen met een extra ondersteuningsvraag te begeleiden. Daarom nemen sommige organisaties geen vrijwilligers uit deze groep meer aan. GroenLinks wil dat deze vrijwilligers ondersteund en begeleid worden door mensen die hiervoor speciaal zijn aangesteld en opgeleid. Daarmee neem je de participatie van deze mensen serieus en kunnen ze zich ontwikkelen. GroenLinks vindt dat bijstandsgerechtigden vrijwilligerswerk mogen doen met behoud van uitkering.

Mensen met een lichamelijke beperking moeten in principe overal aan het werk kunnen. Zij hebben het recht om zelfstandig en in eigen regie te kunnen werken. Vervoer, hulpmiddelen en werkplekaanpassingen mogen eveneens geen probleem meer zijn.

GroenLinks Zeist ontvangt signalen uit de Marokkaanse gemeenschap dat het voor jongeren met een Marokkaanse achtergrond erg moeilijk is om een geschikte stage te vinden. Een stage is niet alleen een voorwaarde om de opleiding met succes af te ronden, maar ook vaak de opstap naar een vaste baan. In een verkenning door het Kennisplatform Integratie & Samenleving van maart 2016 komen de onderzoekers tot de conclusie dat jongeren met een migratieachtergrond moeilijker aan een stage kunnen komen dan jongeren met een Nederlandse achtergrond en dat hier sprake is van discriminatie. Dat lijkt dus ook in Zeist te spelen. GroenLinks wil dat de gemeente in overleg treedt met jongeren, onderwijsinstellingen en bedrijven om samen tot oplossingen voor dit probleem te komen.

Bij aanbestedingen van de gemeente wordt als eis opgenomen dat een minimaal aantal werkzoekenden uit de regio in dienst wordt genomen (bijvoorbeeld 5%).

Zorg in de wijk

Als mensen in de wijk elkaar kennen dan geeft dat binding, zorg voor elkaar en de omgeving. Sociale wijkteams kennen de lokale problematiek en kunnen mensen die tussen wal en schip vallen beter ondersteunen. Iemand in een vroeg stadium helpen is vaak goedkoper dan wanneer problemen escaleren en er structurele zorg nodig is. GroenLinks wil daarom dat de gemeente zorg biedt die aansluit bij de individuele situatie naast de al bestaande algemene maatregelen. Sociale wijkteams hebben hiervoor budget dat ze naar eigen inzicht kunnen inzetten. Zodat ze het extra zetje kunnen geven dat nodig is om een vicieuze cirkel te doorbreken. De sociale wijkteams hebben daarmee middelen om echt direct hulp te geven en direct te starten met het creëren van rust.

GroenLinks stimuleert het opzetten van kleinschalige gezondheidscentra waarbij een apotheek, huisartsen, wijkverpleegkundigen en andere zorgverleners betrokken zijn en stimuleert manieren voor mensen om elkaar te helpen en te ontmoeten, bijvoorbeeld via 'ontmoetingsplekken' en andere buurtvoorzieningen.

Passende zorg

Mensen met een beperking of een chronisch of psychosociaal probleem ontvangen de zorg en ondersteuning die het voor hen mogelijk maakt om met de samenleving mee te kunnen blijven doen en om thuis te kunnen blijven wonen. Zorg heeft een doel en iedereen hoort erbij. Wij willen een inclusieve samenleving. Vanaf het allereerste contact met de gemeente en professionals worden familie en/of vrienden bij de hulpvraag betrokken. De kennis en het commitment van bekenden bij het bepalen van vervolgstappen is van hele grote waarde. GroenLinks wil een persoonsgebonden budget (PGB) bij intensieve zorgvragen.

GroenLinks wil een rechtvaardige eigen financiële bijdrage. Een eigen financiële bijdrage maakt mensen bewust van de kosten en de waarde van de (huishoudelijke) zorg die ze ontvangen. De gemeente vraagt waar dat wettelijk is toegestaan een passende inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor (huishoudelijke) zorg en voor het aanpassen van een woning. Een eigen bijdrage hoeft echter niet altijd financieel te zijn, maar kan ook in natura worden betaald. Wij gaan uit van de eigen kracht van mensen: 'Waarin ben jij goed en kun je ons daarmee helpen?'. Voor GroenLinks is dit altijd een open vraag en niet iets wat is af te dwingen. Wel willen we mensen prikkelen, uitdagen en stimuleren, zodat zij zelf graag willen participeren en bijdragen aan onze gemeente. De stapeling van eigen bijdragen blijft een belangrijk aandachtspunt.

Tevens mag de eigen bijdrage nooit een reden zijn om zorg niet te vragen. GroenLinks stelt daarom voor om de eigen bijdrage voor dagbesteding en individuele en groepsbegeleiding af te schaffen, omdat uit landelijk onderzoek blijkt dat mensen de eigen bijdrage voor deze ondersteuning vaak niet kunnen betalen en dus gaan "zorgmijden". Daarmee ontstaan er nieuwe problemen die soms grotere interventies vragen dan wanneer de reguliere ondersteuning was gegeven. De groep die de zorg die ze nodig heeft niet kan betalen, krijgt het vergoed van de gemeente. Dat geldt collectief voor de groep die onder de (130) procent van de bijstandsnorm valt. Boven die norm is maatwerk altijd mogelijk.

Toegang tot sport, cultuur en informatie

Kwaliteit van leven is een rijk sociaal en cultureel leven en kwaliteit voor het individu en voor de samenleving. Een fysieke of verstandelijke beperking zou geen drempel mogen zijn om mee te doen. GroenLinks wil dat de gemeente zorg draagt voor toegankelijke sport en culturele voorzieningen.

De bibliotheek vervult een belangrijke rol en is het neutrale platform waar mensen informatie kunnen krijgen, zich kunnen bijscholen op het gebied van ICT en waar geletterdheid wordt bevorderd. Met De Bibliotheek Op School worden alle scholen in Zeist bereikt met leesbevordering en mediawijsheid. De bibliotheek wordt zo steeds meer een maatschappelijke brede bibliotheek die de poort is naar informatie en cultuur.

Een laag inkomen zou geen belemmering mogen zijn om te sporten, cultureel actief te zijn en toegang te hebben tot het internet of de bibliotheek. GroenLinks wil dat iedereen het recht op een internetverbinding in de eigen woning heeft. Dit moet opgenomen worden in het minimabeleid. Het hebben van een internetverbinding vergroot de kansen op ontplooiing, participatie en werk en voorkomt onderwijsachterstand bij kinderen die in armoede opgroeien. GroenLinks wil dat alle kinderen lid kunnen worden van een sportvereniging, naar de muziekschool kunnen gaan en thuis toegang tot internet hebben. Sportverenigingen en culturele organisaties kunnen hieraan bijdragen door speciale regelingen te treffen voor kinderen van ouders met een laag inkomen. GroenLinks vindt dat alle kinderen in Zeist in staat moeten worden gesteld zwemlessen te nemen. De gemeente gebruikt hiervoor het kindpakket.

Sport in Zeist is belangrijk voor iedereen. De gemeente zorgt voor goede en betaalbare sportvelden, zwembaden en sporthallen. Er komen meer sport- en spelmogelijkheden in de openbare ruimte. We stimuleren de samenwerking tussen sportverenigingen onderling en de samenwerking met het onderwijs, de naschoolse opvang, fitnesscentra en zorginstellingen. Meer scholen gaan sport aanbieden als naschoolse activiteit. Voor senioren komt er een gevarieerd aanbod aan sport- en bewegingsactiviteiten, afgestemd op de behoeften van deze groep. Er komen meer sportmogelijkheden voor mensen met een lichamelijke of geestelijke beperking. Sportverenigingen krijgen zo de nodige financiële steun om te kunnen zorgen voor een breed, toegankelijk en betaalbaar sportaanbod.

In 2016 heeft Nederland het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking geratificeerd. Zeist geeft invulling aan dat verdrag en stimuleert maatschappelijke partners en ondernemers om er ook mee aan de slag gaan. (Zie ook het hoofdstuk Tolerante samenleving en democratie).

WMO

De WMO (Wet Maatschappelijke Ondersteuning) kent een compensatieplicht in plaats van een verzekerd recht. Dat wil zeggen dat de gemeente voldoende moet compenseren voor zelfredzaamheid. GroenLinks vindt dat indicatie transparant moet zijn, toegang laagdrempelig is, zorg maatwerk is en dat er geen wachttijden mogen zijn. GroenLinks vindt dat de eigen bijdrage op begeleiding, dagbesteding en vervoer naar de dagbesteding afgeschaft moet worden.

De grootste groep die in aanmerking komt voor hulp heeft standaardvoorzieningen nodig. De WMO biedt echter ook kansen om problematiek te signaleren en mensen weer op de been te krijgen. GroenLinks vindt dat de gemeente een integraal beleid moet voeren op het sociaal domein waarbinnen de WMO een instrument is. Om dit te bereiken is er meer samenhang nodig in de zorg die aangeboden wordt. Professionals moeten meer samenwerken en er is passende ondersteuning nodig voor mantelzorgers en vrijwilligers. GroenLinks wil blijven investeren in professionals en in het doorbreken van bureaucratie in de zorg.

Om na te kunnen gaan of de doelstellingen worden behaald wil GroenLinks inzicht in hoe het ervoor staat middels duidelijke cijfers en nauwkeurig geformuleerde prestatiecriteria.

Mantelzorg

Mantelzorg is vaak een probleem voor mensen. Lange reistijden in combinatie met werk en gezin maken het vaak moeilijk. GroenLinks vindt dat het persoonsgebonden budget (PGB) ook aan mantelzorg moet kunnen worden besteed. Bij inwonende kinderen die mantelzorg geven wordt momenteel op de uitkering gekort; dit zou niet moeten gebeuren. GroenLinks is voor investeren in en belonen van vrijwilligers en mantelzorgers. Omdat in beide groepen vrouwen oververtegenwoordigd zijn, moeten we in de gaten houden in hoeverre de (arbeids)emancipatie van vrouwen hier niet onder lijdt.

Fairtrade gemeente

Zeist is een "fairtrade-gemeente". GroenLinks wil dat dit zo blijft en dat de gemeente duurzaam blijft inkopen en andere organisaties en bedrijven stimuleert dat ook te doen. De gemeente heeft hierbij een voorbeeldfunctie. De gemeente gaat al haar producten en diensten duurzaam, diervriendelijk en fairtrade inkopen. In 2022 moet dit voor 100% procent het geval zijn.

Kunst en Cultuur

Het is terecht dat in de kop zowel kunst als cultuur met een hoofdletter worden geschreven. Voor kunst, als uiting van cultuur, moet alle ruimte zijn zoals die hierna wordt beschreven. GroenLinks heeft zich bij de opstelling van de huidige cultuurvisie met succes sterk gemaakt voor aandacht voor cultuur in de brede zin: het geheel van geestelijke verworvenheden van een land, volk en in dit geval een gemeente. Dat betekent dat we ook waarde hechten aan de identiteit van de gemeente Zeist die ontstaan is uit een samenvoeging van meerdere dorpen/kernen die allen sterk hechten aan hun unieke signatuur. Daarnaast is er een aantal bijzondere zaken als de Hernhutters, de grote populatie antroposofen én het feit dat in de gemeente circa 150 nationaliteiten wonen. Dit maakt Zeist tot een unieke gemeente waar we ons met zijn allen bewust van moeten zijn. Alle kunst is een voortvloeiSEL uit de historie van Zeist tot en met het nu.

Zeist kent een flink aanbod aan kunst- en cultuurvoorzieningen, met onder andere zes theaters, een bibliotheek, een openluchttheater en een kunstenhuis. Daarnaast zijn er tal van andere zaken op cultureel gebied: denk aan koren, muziekgezelschappen, ateliers en galeries.

Kunst en cultuur zijn continu in beweging. Sterker nog, het is vaak de aanjager van verandering. Maar voor nieuwe initiatieven is vaak geen geld. Dat is schrijnend als je bedenkt

dat er in Zeist in verhouding tot andere gemeenten van een vergelijkbare omvang, minder geld voor cultuur beschikbaar is. GroenLinks wil dat dit anders wordt. Natuurlijk moet er een flinke mate van continuïteit zijn, maar er moet ook ruimte komen voor de broodnodige vernieuwing. GroenLinks wil dat het lokale en regionale potentieel van kunstenaars en creatieve inwoners optimaal benut wordt. Met een divers aanbod van hoge kwaliteit en voor iedereen. Culturele experimenten verdienen ondersteuning, zeker als dat samenwerking tussen culturele organisaties mogelijk maakt en/of nieuw en breder publiek aantrekt. In de nieuwe cultuurnota is een eerste aanzet gedaan, maar van GroenLinks mag dit nog wel sterker aangezet, óók financieel.

Beoefenen van kunstvormen (muziek, beeldend, dans en dergelijke) is voor GroenLinks belangrijk omdat het bijdraagt aan de ontplooiing van mensen. Financiële drempels mogen geen belemmering zijn voor deelname hieraan, zeker niet waar het kinderen betreft, zodat ze kunnen opgroeien tot creatieve individuen.

De gemeente stimuleert scholen om jongeren enthousiast te maken voor kunst en cultuur. De gemeente biedt daarbij financiële ondersteuning aan Het Kunstmenu van Kunst Centraal en het Netwerk cultuureducatie dat kunst- en cultuurlessen mogelijk maakt op alle scholen in Zeist. Cultuurcoaches en combinatiefunctionarissen zorgen ervoor dat vraag en aanbod op elkaar worden afgestemd. Zeist neemt deel aan de landelijke regelingen die hiervoor zijn.

Belangrijke punten voor GroenLinks hierbij zijn:

- De gemeente promoot het lokale en regionale cultuuraanbod beter en stemt het op elkaar af zodat meer mensen ervan kunnen genieten.
- Leegstaande panden worden beschikbaar gesteld als atelier- of repetitieruimte. Kunstenaars kunnen exposeren in lege winketalages.
- Samen met bewoners kiezen we voor meer kunst in de openbare ruimte.
- We stellen amateurverenigingen in staat te werken aan meer kwaliteit.
- We vergroten de bekendheid van het gemeentearchief of streekarchief. De inventarisatie stellen we regelmatig ten toon. We werken actief samen met andere archieven, zoals het Nationaal Archief.
- GroenLinks investeert in een sterke en moderne lokale omroep (radio en televisie).

Jongeren en jeugdzorg

GroenLinks vindt dat jongeren een kans verdienen om mee te doen en zich te ontwikkelen. De gemeente gaat de dialoog aan met jongeren en betreft ze bij het beleid omdat ze zelf het beste weten wat er speelt. Jongeren moeten uitgedaagd worden een bijdrage te leveren aan de eigen buurt of projecten voor jongeren.

Jongeren moeten zorgeloos kunnen opgroeien in hun eigen omgeving. GroenLinks zet daarom in op het voorkomen van problemen op latere leeftijd. Kinderrechten zijn daarbij ons moreel kompas en onze meetlat. Zeist zet nieuwe communicatiemiddelen in om te zorgen dat jongeren en opvoeders eerder, makkelijker en vanzelfsprekender bij de gemeente terechtkomen voor vragen over opgroeien en opvoeding.

Er moet laagdrempelige informatie en advies beschikbaar zijn en een goed preventief aanbod, zoals opvoedondersteuning. Door professionals moet tijdig worden onderkend of er meer

specialistische hulp moet worden ingezet. Waar opgroei problemen ontstaan omdat een ouder bijvoorbeeld verslaafd is of omdat er schulden zijn, is een integrale aanpak nodig.

Ook professionals die met kinderen, jongeren en ouders werken, moeten bij de gemeente terecht kunnen voor advies. De inzet van nieuwe communicatiemiddelen kan bijdragen aan het verlagen van die drempel. Informatie, advies, lichte hulp en begeleiding door professionals blijven daarnaast gewoon mogelijk via de huisarts en de zorgstructuren in onderwijs en veiligheid.

GroenLinks wil steun voor initiatieven die zich richten op het bevorderen van de eigen regio van jongeren en die hen helpen om hun talenten te ontdekken en te ontwikkelen.

GroenLinks vindt dat er voldoende groene speelplekken voor kinderen en jongeren van alle leeftijden moeten zijn. Wij zien graag in elke wijk een (trap)veldje en voor 'oudere jongeren' zijn er hangplekken. Schoolpleinen worden onderdeel van de openbare buitenspeelruimte.

GroenLinks wil iedere lente een 'wijk-kijk': samen met de buurtkinderen inspecteert de gemeente de speelplekken. Speelplekken moeten schoon en heel blijven. Een wijk-kijk is een middel om kinderen invloed te geven op hun eigen leefomgeving. Een gezamenlijk bezoek met kinderen uit de buurt vergroot de betrokkenheid van kinderen en geeft de gemeente informatie over hun wensen.

GroenLinks wil dat elke schoolomgeving veilig wordt en dat er meer veilige routes naar scholen komen. In de afgelopen periode is al het nodige gerealiseerd en dat wil GroenLinks voortzetten.

In het verleden is het vinden van locaties van JOP's (jongeren ontmoetingsplekken) lastig gebleken omdat er vaak verzet kwam vanuit omwonenden. Ook het skatepark is daardoor op een voor jongeren ver weg liggende plek (Blikkenburg) gekomen in plaats van waar deze eigenlijk nodig was (in Zeist-Noord). Vaak zijn de bezwaren angst-gestuurd. Ook jongeren hebben recht op hun plek in de samenleving. GroenLinks gaat daarbij meer uit van kansen en mogelijkheden en minder van angst en bedreiging. Ernstige overlast moet hard worden aangepakt. Maar alleen hard aanpakken heeft geen effect, net zomin als negeren. GroenLinks wil dat professionals in gesprek met jongeren mogelijkheden realiseren en hen een actieve rol geven bij de uitvoering, zodanig dat problemen structureel worden aangepakt.

Alcoholmisbruik onder jongeren is een probleem. Omdat hersenschade kan ontstaan die niet meer te herstellen is, zet GroenLinks alles op alles om alcoholmisbruik tegen te gaan. Goede handhaving van de regels en wetten voor alcoholverkoop bij sportclubs en uitgaansgelegenheden is hierin een eerste belangrijke stap.

Regionale samenwerking is nodig bij de inkoop van de bovenregionale en regionale jeugdzorg. Het is hierbij wel van belang dat de gemeenteraad haar bevoegdheden niet weggeeft om eigen beleidskeuzes te maken. En bij de samenwerking streven wij naar duurzame relaties met zorginstellingen omdat dat de kwaliteit en de innovatie van de zorg ten goede komt.

Ouders met een zorgintensief kind kunnen rekenen op een gemeente die meedenkt en ondersteuning biedt. Zorg en onderwijs sluiten op elkaar aan en kinderen gaan, voor zover dat kan, gewoon naar school met de (lichamelijke) zorg die nodig is. Wij voorkomen dat er

wachtlijsten voor jeugdzorg blijven bestaan of opnieuw ontstaan. Dat doen we door actief (lokale) alternatieven te zoeken en aan te bieden. Wachtlijsten zijn onacceptabel.

Speciale aandacht hebben we voor jongeren die 18 jaar worden en in een zorgtraject zitten. GroenLinks wil de mogelijkheid behouden om een zorgtraject bij 18 jaar en ouder voort te zetten. Jongeren blijven zo veel mogelijk in beeld en kunnen extra ondersteuning krijgen bij de overgang naar volwassenenzorg of zelfstandigheid.

GroenLinks vindt het uiterst belangrijk om de ontwikkelingen in de (veranderende) jeugdzorg goed te volgen en zo nodig bijtijds in te grijpen. De gemeente moet er veel harder aan werken cijfers aan te laten leveren waarmee we zicht houden op het dashboard van de jeugdzorg. We maken ons zorgen over de mogelijke gevolgen van aanbestedingen waarbij teveel gekeken wordt naar de goedkoopste zorgaanbieder en te weinig naar een aanbieder met een goed resultaat op de lange termijn. Een aantal gespecialiseerde, goed presterende maar duurdere instellingen zijn in financieel zwaar weer geraakt of verdwenen. We moeten er op tijd bij zijn om goedkope maar slecht presterende organisaties te vervangen.

Onderwijs

GroenLinks wil de segregatie in het onderwijs tegengaan door alle schoolbesturen aan te spreken op hun verantwoordelijkheid. Via onderwijs wil GroenLinks achterstanden wegwerken, participatie bevorderen en doorstroming naar vervolgonderwijs en arbeidsmarkt mogelijk te maken.

GroenLinks wil dat de gemeente waar mogelijk stimuleert dat alle kinderen passend onderwijs krijgen. Onderwijs is ook een toegangspoort tot probleemgezinnen en docenten hebben een belangrijke signaalfunctie. De gemeente kan met preventie en voorlichting scholen helpen door te verwijzen naar de juiste hulpinstellingen. Zeker als het gaat om kinderen aanmelden voor sport of muziekles via het Jeugd Sportfonds of Jeugd Cultuurfonds kunnen leerkrachten veel meer doen. Kinderen van migranten hebben onze bijzondere aandacht: zij moeten evenveel kansen krijgen als andere kinderen in Zeist.

Iedere jongere zit op school of volgt een leerwerktraject: geen enkele leerplichtige jongere zit thuis. Bij problemen wordt samen met de jongere bekeken wat daarvan de oorzaak is. GroenLinks wil om de tafel met ondernemers over stage- en leerwerkplaatsen.

Ook volwassenen krijgen (een tweede) kans om een achterstand in taal of anderszins weg te werken. We bestrijden laaggeletterdheid bij zowel kinderen als volwassenen. Binnen onze gemeente komt er een integraal plan van aanpak laaggeletterdheid rond:

- Eigen rol gemeente
- Meedoen in de maatschappij
- Werk & inkomen
- Onderwijs & cultuur
- Gezondheid & welzijn

Daarmee willen wij in deze collegeperiode een substantieel deel van de laaggeletterden bereiken. Hier komt zowel beleidsmatig als financieel een extra impuls voor.

GroenLinks wil extra investeren in taalonderwijs en (in combinatie met) digivaardig onderwijs. Steeds meer dienstverlening gaat via internet. Voor veel inwoners is dit heel prettig, maar er is ook een grote groep die niet digivaardig is. Deze groep raakt achterop, terwijl dat niet nodig is. Zeker als een kleine aansporing en leuke samenwerkingsprojecten vaak al snel en goed resultaat geven. Men voelt zich nadien vaak weer aangesloten.

Goed onderwijs is alleen mogelijk in schoolgebouwen die passen bij de eisen van deze tijd: schoon, veilig, comfortabel en groen. Schoolpleinen worden groen ingericht. De gemeente maakt een plan 'Verduurzaming scholen' en subsidieert duurzaamheids- en ventilatiemaatregelen. Daarmee trekt de gemeente investeringen los bij scholen en dat zorgt voor een impuls van de lokale economie.

Op scholen worden gezonde maaltijden aangeboden. GroenLinks wil dat de gemeente en de scholen lokale voedselproducten betrekken bij het bereiden van de maaltijd. Ook gaan kinderen op bezoek bij de boer om te zien waar hun eten vandaan komt. Zo leren kinderen al jong over voedsel en gezondheid. Alle scholen hebben moestuinen zodat iedere leerling de gelegenheid heeft om minstens een jaar in een schooltuin te werken. Met lokale MBO-horecaopleidingen worden afspraken gemaakt over kook- en proeflessen. Veel kinderen eten te weinig groente en eten te veel zout en vet. Met kook- en smaaklessen ontwikkelen zij jong hun smaak en ook hun gezondheid op de lange termijn.

De gemeente propageert de uitgangspunten van de 'vreedzame school': kinderen leren conflicten op een vreedzame manier op te lossen. Pesten wordt niet getolereerd. Op alle scholen in Zeist wordt pesten op een actieve en consequente manier bestreden.

Achterstanden worden vroegtijdig aangepakt. Met peuterspeelzalen en de kinderopvang maakt de gemeente afspraken over voor- en vroegschoolse educatie, waarbij wordt ingezet op zoveel mogelijk peuters naar de peuteropvang, verbetering van de kwaliteit van leidsters en docenten en op een warme overdracht naar de basisschool.

Alle kinderen met (een risico op een) taalachterstand nemen deel aan voorschoolse educatie.

Passend Onderwijs ligt niet alleen bij de scholen maar is ook een taak van de gemeente. De contacten tussen het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en het basisonderwijs en voortgezet onderwijs zijn goed en heeft korte lijntjes. Iedere school heeft een vaste contactpersoon van het CJG zodat zorg en onderwijs goed op elkaar kunnen aansluiten.

Ook voor passend onderwijs is goede monitoring zeer belangrijk waarbij niet alleen moet worden gelet op het verminderen van aantallen thuisblijvers en uitvallers maar óók aandacht moet zijn voor de tevredenheid van leerlingen en hun ouders over het geboden passend onderwijs.

De bezoeken aan het consultatiebureau en de schoolarts/ Gemeentelijke Gezondheids Dienst (GGD) zijn een goed moment om taalachterstanden en andere problemen en hulpvragen bij kinderen (en ouders) vroegtijdig te signaleren en ernaar te handelen. Dat vraagt, ook voor de groep van 4-8, om intensieve samenwerking tussen het consultatiebureau, GGD, scholen en de gemeente.

Ook als het gaat om de jeugdgezondheidszorg (JGZ) is het belangrijk om een doorlopende lijn te hebben van de leeftijd van 0 tot 18. Omdat het om belangrijke publieke taken gaat, is het belangrijk om deze taken in publieke handen te houden of te krijgen, en dus om ze onder te brengen bij de GGD.

3. TOLERANTE SAMENLEVING EN DEMOCRATIE

Discriminatie

We bestrijden discriminatie en artikel 1 van de Grondwet staat voor ons hoog in het vaandel. Zo is er op initiatief van GroenLinks een motie ingediend om artikel 1 van de Grondwet permanent te tonen op het gemeentehuis, welke is aangenomen. Dat heeft ertoe geleid dat nu artikel 1 zichtbaar is in de raadszalen en in de hal van het gemeentehuis.

In Zeist wonen circa 150 verschillende nationaliteiten bij elkaar, vooral in Vollenhoven en Zeist-West. Discriminatie kan een rol spelen in het toegangsbeleid van uitgaansgelegenheden of bij sportverenigingen. GroenLinks is alert op dergelijke signalen en zal indien nodig hier aandacht voor vragen.

GroenLinks blijft ook alert op signalen van discriminatie op de arbeidsmarkt. Denk daarbij onder meer aan discriminatie op afkomst en op leeftijd. De gemeente kan bij eigen vacatures gebruik maken van anoniem solliciteren en kan ook bedrijven en andere instellingen stimuleren dit te doen.

VN-verdrag

De gemeente moet het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap naleven. Dit verdrag richt zich op het recht op mobiliteit en meedoen van gehandicapten. Een van de doelen van het verdrag is dat het openbaar vervoer en de publieke ruimte beter toegankelijk worden voor chronisch zieken en gehandicapten. GroenLinks heeft aandacht gevraagd voor naleving van dit verdrag. Wij vinden het belangrijk dat het verdrag concreet wordt gemaakt en dat bedrijven hierop mogen worden aangesproken.

GroenLinks wil een paragraaf “inclusiebeleid”² opnemen in de beleidsnota’s en in het format raads- en collegebesluit. Zo maken we alle medewerkers ervan bewust vooraf na te denken over de gevolgen voor mensen met een beperking. Betrek mensen met een beperking bij het maken van beleid. Betrek ervaringsdeskundigheid vroeg in de uitvoering van projecten om te voorkomen dat er achteraf gebouwen of voorzieningen niet toegankelijk blijken te zijn.

GroenLinks stelt verder voor op interactieve wijze een lokale “inclusie agenda” op te stellen. Deze agenda wordt periodiek geactualiseerd.

---

² Inclusie betekent de insluiting in de samenleving van achtergestelde groepen op basis van gelijkwaardige rechten en plichten.

Respect en tolerantie

Als het gaat om vrijheid van meningsuiting is respect en empathie voor elkaar belangrijk. De vrijheid van meningsuiting moet geen vrijbrief zijn om elkaar te kwetsen en te beledigen, maar veel meer het met respect aanhoren van elkaars mening en het samen in gesprek zijn.

GroenLinks vindt respect en empathie voor verschillen in genderidentiteit en seksuele geaardheid belangrijk. Iedereen moet zich vrij kunnen voelen zichzelf te zijn, ook bijvoorbeeld binnen cultuurbeleving en sport. Wij ondersteunen initiatieven die hier op een positieve manier aan bijdragen. Een voorbeeld hiervan is de Roze Loper, dat de aandacht vestigt op tolerantie voor 50+ LHBGI's in de ouderenzorg en welzijnssector. Ook heeft GroenLinks met succes de Regenboogvlagmotie mede-ingediend waardoor nu jaarlijks op Coming Out Day de regenboogvlag wordt gehesen op het gemeentehuis.

Emancipatie

Iedereen moet mee kunnen doen. GroenLinks investeert in het bestrijden van achterstanden en ongelijkheid. We nemen onnodige barrières tussen kinderen en kansen weg. Zo introduceerden we het Kindpakket. Dit samenhangende pakket van sport, cultuur, onderwijs en vrijetijdsactiviteiten geeft kinderen die in armoede leven de mogelijkheid zich te ontwikkelen en te groeien. Zie ook het onderwerp 'Toegang tot sport, cultuur en informatie' in het hoofdstuk 'Zorg voor mensen'.

Ook de zogenaamde maatjesprojecten steunen wij van harte. Dit zijn projecten waarbij vrijwilligers aan deelnemers sociaal-emotionele steun bieden, doen aan eenzaamheidsbestrijding, iemand uit een isolement halen of helpen met opvoeding, taal of administratie. Wij zetten liever mensen in hun kracht dan dat we continu de nadruk leggen op wat niet goed gaat.

Vluchtelingen en nieuwe Nederlanders

GroenLinks wil een realistisch, humaan en rechtvaardig asielbeleid. In 2015 vluchtten ongeveer een miljoen mensen naar Europa. Weg voor oorlog, geweld en vervolging. We hebben de verantwoordelijkheid deze mensen bescherming te bieden en GroenLinks wil dat doen op een fatsoenlijke en menswaardige manier. Hierbij zijn kinderen extra kwetsbaar en verdienen meer bescherming. GroenLinks is zeer kritisch geweest met betrekking tot de situatie binnen het detentiecentrum Kamp van Zeist en onze (raads)leden zijn een aantal keer persoonlijk poolhoogte gaan nemen en met grote regelmaat bij de maandelijkse wake van de Raad van Kerken bij Kamp van Zeist aanwezig geweest.

We willen voor vluchtelingen die asielaanvragen vanaf dag één onderwijs en de mogelijkheid om te werken. GroenLinks Zeist heeft samen met het Gidsnetwerk Zeist aan de wieg gestaan van het platform Welkom in Zeist/Soesterberg, een burgerinitiatief dat gezorgd heeft voor de coördinatie van activiteiten voor de bewoners van de noodopvang in Kamp van Zeist. Daar werd door vrijwilligers taalles, sport, spel en muziek aangeboden. Het platform is na sluiting van de noodopvang nog steeds actief als netwerkorganisatie voor alle activiteiten met betrekking tot ondersteuning van vluchtelingen.

Ook de Stichting Tolérance Vluchtelingen Zeist is ontstaan uit een initiatief van leden van GroenLinks. De stichting heeft als doel de bevordering van integratie van statushouders in Zeist en organiseert veel ontmoetingsmomenten voor nieuwkomers met inwoners en organisaties in Zeist.

GroenLinks is blij met de regierol die de gemeente Zeist heeft opgepakt waar het gaat om opvang, huisvesting en integratie van vluchtelingen in Zeist. Statushouders die in Zeist komen wonen, moeten zo snel mogelijk letterlijk en figuurlijk de weg leren kennen. Op aangeven van GroenLinks is de gemeente (als eerste in Nederland) een pilot begonnen met het inrichten van een integratie-app 'WegwijZ' in Zeist. Die app is niet alleen nuttig voor statushouders maar uiteindelijk bedoeld voor álle nieuwkomers in Zeist.

Integratie gedijt bij een breed draagvlak in de samenleving. Het is van wezenlijk belang continu de dialoog met inwoners te zoeken om nuance aan te brengen in het publieke debat over vluchtelingen.

GroenLinks heeft fel gestreden voor een bed-bad-brood regeling en blijft zorgvuldig monitoren of de daarover gemaakte lokale en regionale afspraken goed werken.

Democratie en burgerparticipatie

Betrokkenheid bij de samenleving en vertrouwen in de democratie betekenen volgens GroenLinks ook dat de inwoners van Zeist kunnen meebeslissen. Niet slechts eens in de vier jaar bij de gemeenteraadsverkiezingen, maar ook als de gemeente besluiten neemt over zaken die hen direct aangaan. Wel moet er altijd vooraf duidelijkheid zijn over de kaders, het proces en de verdeling van taken en verantwoordelijkheden. Een proces burgerparticipatie noemen en enkel de voor de hand liggende partijen uitnodigen of te veel richten op de groep mondige burgers zien wij niet als echte burgerparticipatie. Wij willen dat dan alle relevante betrokken partijen en bewonersgroepen in Zeist meegenomen worden in de besluitvorming. Als die niet zijn meegenomen, dan moet raad alsnog hun belangen meenemen.

GroenLinks wil doorgaan met experimenteren met verschillende vormen van inspraak. Denk aan referenda: op wijkniveau of voor de hele gemeente. Wij vinden het belangrijk te investeren in mogelijkheden waarbij inwoners van Zeist zelf met concrete verbetervoorstellen kunnen komen voor hun leefomgeving. Het is daarbij van belang goede afspraken te maken over kosten en uitvoering.

Doe-democratie

De ultieme vorm van burgerparticipatie is de zogenaamde doe-democratie. In de zorgsector zien we dit bijvoorbeeld in de Right to Challenge. Dit is een uit Engeland overgewaaid begrip en het betekent het recht van inwoners om een alternatieve aanpak voor te stellen voor publieke doelen in hun omgeving. Bewoners kunnen met elkaar zeggen: "wij kunnen het zelf en we kunnen het beter". Dit geeft burgers de mogelijkheid om hun eigen leven op hun eigen wijze in te richten en bovendien vergroot het de sociale cohesie van een wijk of buurt. Dit kan in de zorgsector, maar denk ook aan bijvoorbeeld het samen onderhouden van een buurthuis of gemeenteplantsoen.

GroenLinks wil dat bewoners het recht krijgen om dergelijke voorstellen te doen en de garantie krijgen dat ze worden besproken in de gemeenteraad. De gemeenteraad kan natuurlijk anders beslissen, als dit in het publieke belang is. Bijvoorbeeld als het zelf onderhouden van het plantsoen ertoe leidt dat het onderhoud op andere plekken duurder wordt.

4. DUURZAAMHEID EN ECONOMIE

Het kompas op weg naar een duurzame gemeente

Op 4 oktober 2016 heeft de gemeenteraad de Brede Milieuvisie vastgesteld. Deze visie begint met een wensdroom die GroenLinks aanspreekt: klimaat- en energieneutraal in 2030 met alleen hernieuwbare energie, een circulaire economie, herstel van de ecologische relaties en een schone lucht en bodem. In januari 2017 is hiervoor het uitvoeringsplan vastgesteld. GroenLinks vindt dit uitvoeringsplan op een aantal punten niet ambitieus genoeg. Met dit plan gaat die mooie wensdroom geen realiteit worden. Als het aan ons ligt, schakelen we nog een paar tandjes bij. Ook in de overtuiging dat duurzaamheid en economie heel goed samengaan.

De Gemeentelijke Duurzaamheids Index (GDI) laat in een oogopslag zien hoe duurzaam een gemeente is. En waar de mogelijkheden liggen om (met elkaar) te werken aan een echt duurzame gemeente. Iedereen kan hieraan een steentje bijdragen.

GroenLinks beschouwt de GDI als een nuttig instrument om de vooruitgang op het gebied van duurzaamheid te meten en een competitief element heeft wellicht ook effect.

Momenteel scoort Zeist, binnen het thema milieu en energie, al hoog (boven het landelijk gemiddelde) op de indicatoren natuur, afvalscheiding, energiebesparing woningen en vervoer. Voor de komende periode is meer focus nodig op CO₂-uitstoot en energiegebruik woningen, hernieuwbare energie, water en lucht.

Luchtkwaliteit

Zeist ligt ingeklemd tussen twee belangrijke snelwegen. Eén daarvan loopt pal langs een aantal woonwijken. GroenLinks pleit al jarenlang voor een maximumsnelheid van 80 km/u. om zo de uitstoot van fijnstof en andere schadelijke stoffen zoveel mogelijk te beperken.

Sinds twee jaar zijn er vuurwerkvrije zones in Zeist. Als het aan GroenLinks ligt, wordt dit uitgebreid naar de hele gemeente. De nadelen van vuurwerk zijn legio. Een professioneel vuurwerk op een centrale locatie zien we wel als een mogelijkheid.

Vuurkorven en open haarden zijn gezellig, maar er gaat daarbij ook veel vuile rook de lucht in. Regelmatig worden we geconfronteerd met klachten van COPD-patiënten. Uit onderzoeken blijkt dat de open haard één van de grootste bronnen van schadelijk fijnstof is. GroenLinks wil daarom in de komende collegeperiode een begin maken met het aanpakken van deze bron. Wij realiseren ons dat dit een gevoelig onderwerp is en willen daarom niet beginnen met verbieden. Een brede maatschappelijke dialoog met voor- en tegenstanders kan een goed begin zijn. We willen de mogelijkheid van een subsidie op het plaatsen van roetfilters onderzoeken.

GroenLinks wil verder dat installaties voor de verbranding van biomassa aan strenge milieueisen voldoen. Denk bijvoorbeeld aan een goede filter op de schoorsteen.

Groene Economie

Het aantrekken van "groene" bedrijven en -bedrijvigheid past bij de ambities die Zeist heeft. Tal van groene instellingen zitten al in Zeist, zoals Triodos, WNF en Vogelbescherming.

Door de ambities die er zijn met betrekking tot de energietransitie kan het ook aantrekkelijk zijn voor bedrijven die dit soort werk uitvoeren om zich te vestigen in Zeist. Zo snijdt het mes aan twee kanten. Zeker als er afspraken gemaakt kunnen worden met lokale opleidingen voor stage- of werkervaringsplaatsen.

Een goed idee dat ook juist voor een lommerrijke gemeente als Zeist geschikt kan zijn is het zogenaamde delen van zonnepanelen. Hierbij wordt een groot aantal zonnepanelen geïnstalleerd op daarvoor geschikte gebouwen (bijvoorbeeld platte daken op bedrijventerreinen) waarbij het investeringsbedrag via crowdfunding bijeen gebracht wordt. De waarde van de zonne-energieopbrengst wordt vervolgens afgetrokken van de energierekening van de deelnemer. GroenLinks zet zich in om in Zeist projecten voor het delen van zonnepanelen van de grond te krijgen waarbij lokale bedrijven met platte daken gestimuleerd worden om samen met lokale installatiebedrijven zonne-energie beschikbaar te maken voor inwoners van Zeist die niet in staat dit met eigen zonnepanelen te doen.

Zeist is ook een prima plek voor groen toerisme. Te midden van de bossen, grenzend aan Kromme Rijngedebied en Heuvelrug. Een paar landelijke fiets- en wandelroutes lopen door of langs Zeist. Daar wordt veel te weinig lokaal op ingespeeld. Volgens GroenLinks zou er ook ruimte moeten zijn voor een kleinschalige kampeervoorziening voor fiets- of wandel toeristen.

Biodiversiteit

De biodiversiteit gaat GroenLinks aan het hart. Om duidelijke doelen voor biodiversiteit te kunnen bepalen en te behalen is het van belang om een eenduidige wijze van meting te hebben. De gemeentelijke duurzaamheidsindex beschrijft wel de index voor natuur maar geen specifieke index voor biodiversiteit. GroenLinks neemt het initiatief om in samenwerking met Vogelbescherming en andere lokale natuurliefhebbende organisaties een voor onze gemeente relevante index op te stellen en deze te gebruiken om jaarlijks de biodiversiteit te meten. Verder wil GroenLinks zich door diezelfde organisaties laten adviseren aangaande te nemen maatregelen om de biodiversiteit te verhogen.

Energie en klimaat

Het landelijk energieakkoord uit 2014 kent de volgende doelen:

- een besparing van het energieverbruik met gemiddeld 1,5 procent per jaar;
- 100 petajoule energiebesparing per 2020;
- een toename van het aandeel hernieuwbare energieopwekking naar 14 procent in 2020 en 16 procent in 2023;
- ten minste 15.000 voltijdsbanen extra.

De Brede Milieuvisie stelt: "Onze droom is een klimaatneutrale gemeente Zeist in 2030: zelfvoorzienend op het gebied van energie en zonder nog gebruik te maken van fossiele brandstoffen, zoals olie, gas en kolen."

Als we deze doelstellingen willen halen, zullen we in de komende jaren flink moeten inzetten op energiebesparingen en de overgang naar niet-fossiele energiebronnen. Dat betekent dat we in een hoger tempo moeten doorgaan met de verduurzaming van alle woningen in de gemeente. Er moeten scherpe(re) afspraken komen met corporaties en andere huiseigenaren. Vanaf nu dienen alle nieuw te bouwen woningen ten minste energieneutraal te zijn. Wij willen nagaan in hoeverre het mogelijk is om, in navolging van onder meer Amsterdam, subsidie te verstrekken aan woningeigenaren die hun woning afkoppelen van het aardgas.

Alle gemeentelijke panden moeten aan het eind van de komende raadsperiode tenminste een energielabel A hebben en waar mogelijk ook al energieneutraal zijn. De gemeente zal, vanuit haar voorbeeldfunctie, een duidelijke rol spelen bij het promoten van energieneutrale (ver)bouw. We willen dat zoveel mogelijk geschikte dakoppervlakken benut worden voor de plaatsing van zonnepanelen en collectoren. Denk aan hoogbouw, scholen, bedrijven en dergelijke. GroenLinks wil ook dat het gesprek aangegaan wordt met Rijkswaterstaat voor de mogelijkheden tot benutting van de luifel over de A28 voor energieopwekking.

Als we de doelstellingen willen halen is ook windenergie nodig in Nederland. Dat kan in Zeist maar op een beperkt aantal plaatsen. GroenLinks wil op locaties waar de overlast het minst is, windmolens plaatsen. Onze voorkeur gaat uit naar een gemeenschappelijk initiatief waarbij bewoners participeren in en voordeel hebben van deze windmolens. Zo dragen we in Zeist ook bij aan een duurzame energietoekomst.

Ondanks het feit dat het verstoken van biomassa ten behoeve van energieopwekking als duurzaam bestempeld wordt heeft dit een negatieve impact op de luchtkwaliteit indien er niet voor gezorgd wordt dat de resulterende fijnstof wordt afgevangen/geneutraliseerd. GroenLinks vindt dan ook dat het verstoken van biomassa enkel mag plaatsvinden onder de strenge voorwaarde dat het niet koste gaat van de luchtkwaliteit. Ondanks dat fijnstofuitstoot tegenwoordig effectief voorkomen kan worden is GroenLinks, bij gebrek aan een oplossing voor de afvang van CO₂, tegen een Hout Energie Station en vindt zij dat houtafval beter gecomposteerd of vergist kan worden. Hiervoor dient een Zeister Compostbedrijf ontwikkeld te worden.

In aanvulling op de energiedoelstellingen moeten we alles op alles zetten om de CO₂-uitstoot te reduceren, willen we in 2030 niet alleen energieneutraal, maar ook CO₂ neutraal zijn. Naast het aanleggen van meer groen wil GroenLinks dat de gemeente een plan maakt voor innovatieve toepassingen, zoals het mineraal olivijn³.

---

³ Olivijn is het in de natuur meest voorkomende mineraal en heeft als bijzondere eigenschap dat het CO₂ afbreekt in contact met water. Olivijn kent vele toepassingen in de openbare ruimte, in verharding en halfverharding en heeft bovendien een mooie groene uitstraling.

Circulaire economie

Het scheiden van grondstoffen is in de achterliggende jaren verbeterd, maar GroenLinks wil dat hier nog een aantal slagen gemaakt wordt. Zo willen we dat het restafval verder wordt teruggedrongen en dat de inwoners gestimuleerd worden om optimaal te scheiden. Daarnaast moet er meer aandacht komen voor het voorkomen van afval, zoals de huidige overdaad aan verpakkingsmateriaal. Het is belangrijk dat goede voorbeelden gepromoot worden. GroenLinks pleit voor een continue campagne gericht op gedragsverandering.

De dienstverlening van de gemeente zou zoveel mogelijk digitaal moeten plaatsvinden, maar daarbij rekening houdend dat niet iedereen beschikt over de middelen daartoe. In de keuze van ICT-servers moet het energiegebruik van de server worden betrokken. Daar zijn namelijk grote verschillen in waarneembaar.

Waterhuishouding

GroenLinks wil dat Zeist mee gaat doen met Operatie Steenbreek. Dit heeft tot doel de oprukkende verstening van tuinen tegen te gaan. Minder steen in de tuin en meer groen zorgt voor minder druk op het riool bij hoosbuien en meer diversiteit in de tuin.

Met name op het gedeelte van Zeist dat op zandgrond ligt, kunnen nog de nodige hemelwaterafvoeren afgekoppeld worden van het riool, zodat het water in grond terecht komt. Dit voorkomt verdroging. GroenLinks wil in overleg met het Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden onderzoeken of de in 2014 beëindigde subsidie hiervoor weer kan worden hervat. Een alternatief is een korting op de rioolheffing. In het milieudashboard moet zichtbaar worden hoeveel procent van de huishoudens op zandgrond het hemelwater heeft afgekoppeld.

Groene daken kunnen bijdragen aan een beter klimaat. GroenLinks wil dat Mijn Groene Huis dit opneemt in zijn voorlichting aan inwoners.

Een van de grote problemen van het zuiveren van afvalwater is de grote hoeveelheid medicijnen die er in terecht komt. GroenLinks wil graag dat er maatregelen komen op locaties waar veel medicijngebruik is, mogelijk door aparte afvoerstromen. Water is in Zeist een groot goed. Veel vijvers en sloten bestaan uit stilstaand water, waardoor de kwaliteit niet altijd goed is. GroenLinks wil dat sloten, poelen en vijvers schoon zijn met een rijk waterleven. Waar dat kan, worden in samenwerking met het waterschap natuurlijke oevers gecreëerd. De regeling van het waterschap 'impulsregeling klimaatadaptatie' wordt hiervoor goed benut.

Stadslandbouw

Stadslandbouw is een integraal instrument waarbij tuinen en gezamenlijke inkoop van streekproducten mensen bij elkaar brengen. Gezondheid, sociale cohesie, dagbestedingsplaatsen en voedselbewustzijn zijn maar een paar van de bonussen. Via de Omgevingsdienst regio Utrecht worden alle Zeister basisscholen weer gestimuleerd iets met tuinen te doen zodat zowel kinderen als ouders worden bereikt. Steeds meer projecten (moestuinen Huis ter Heide, groene ontwikkeling omgeving Marokkaanse Moskee, streekproducten bij seniorenflats, Reinaerde en kinderboerderij) helpen mee aan het duurzame voedselbewustzijn van Zeist.

GroenLinks ziet graag een uitbreiding van dergelijke projecten. Bijvoorbeeld door gebruik van (tijdelijk) braakliggende terreinen, maar ook door sommige plantsoenen anders in te richten, door bijvoorbeeld de prikstruiken eruit te halen en er stadslandbouw mogelijk te maken.

VERANTWOORDING

Vastgesteld op de Algemene Leden Vergadering van GroenLinks Zeist op 11 oktober 2017.

Programmacommissie 2017:

Sarah Rietman

Frank Dirkse

Steven Dijkhoorn

Hans Hols